

**¹ Sprawozdanie z realizacji zadań Międzyresortowego Zespołu
do spraw Polonii i Polaków za Granicą
w 2022 roku**

Zespół został powołany Zarządzeniem nr 230 Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 2021 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Polonii i Polaków za Granicą, które zostało ogłoszone 4 listopada 2021 roku. (M.P. 2021 poz. 1004).

W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele 12 resortów. Do zadań Zespołu należy:

- 1) opracowywanie projektu Rządowego Programu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą;
- 2) udzielanie wsparcia Pełnomocnikowi Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą w wykonywaniu jego zadań;
- 3) analiza stanu realizacji spraw przedstawionych organom administracji rządowej przez środowiska polonijne na świecie;
- 4) inicjowanie badań o sytuacji mniejszości polskiej na świecie;
- 5) zapewnienie wymiany informacji w zakresie problematyki polonijnej;
- 6) rozpatrywanie innych spraw zleconych przez Radę Ministrów lub Prezesa Rady Ministrów w zakresie realizacji polityki rządu wobec Polonii i Polaków za granicą.

Inicjatywa powołania Zespołu była odpowiedzią na potrzebę zapewnienia skutecznej koordynacji działań organów administracji rządowej.

Przewodniczący Zespołu, Minister Jan Dziedziczak, Pełnomocnik Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą, już pod koniec 2021 r. rozpoczął prace zmierzające do uzyskaniu informacji o działaniach i programach zrealizowanych w resortach administracji rządowej oraz urzędach centralnych adresowanych do Polonii i Polaków za granicą oraz planach na lata kolejne.

Przebieg spotkania inauguracyjnego Międzyresortowy Zespołu ds. Polonii i Polaków za Granicą

W dniu 19 lipca 2022 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbyło się inauguracyjne spotkanie Międzyresortowego Zespołu do spraw Polonii i Polaków za Granicą z udziałem Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego.

Spotkanie prowadził, jako Przewodniczący Zespołu, Minister Jan Dziedziczak, Pełnomocnik Rządu do Spraw Polonii i Polaków za Granicą. Jako jego zastępca został wskazany Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, odpowiedzialny za współpracę z Polonią.

¹ Podstawa prawna: § 8. Zarządzenia nr 230 Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 października 2021 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Polonii i Polaków za Granicą

W spotkaniu ponadto udział wzięli: Wicepremier Mariusz Błaszczak, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Grzegorz Puda, Minister Finansów Magdalena Rzeczkowska, Jarosław Sellin Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Olga Semeniuk Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju i Technologii, Tomasz Rzymkowski Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji i Nauki Pełnomocnik Rządu do spraw Rozwoju i Umiejdzynarodowienia Edukacji i Nauki, Andrzej Gut-Mostowy Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki, Sebastian Kaleta Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, Barbara Socha Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, Jan Badowski Dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą KPRM, Sławomir Kowalski Dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ, Marcin Jakubowski Dyrektor Departamentu Konsularnego MSZ, Marek Zieliński Dyrektor Departamentu Obywatelstwa i Repatriacji MSWiA, Mateusz Szpytma Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, Andrzej Bida Dyrektor Generalny Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Dorota Szałtys Dyrektor Departamentu Badań Demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego, Jolanta Miśkowiec Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego za Granicą i Miejsc Pamięci w MKiDN, Magdalena Witan Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej MEiN, Paweł Jaros Naczelnik Wydziału Międzynarodowych Procedur Ochrony Praw Człowieka w MS oraz Olga Piekarszewska główny specjalista w Departamencie Turystyki MSiT.

W swoim wystąpieniu Premier podkreślił: „Polska to nie miejsce na mapie, to miejsce w sercu. Polonia to siła, które powinna być dobrze zorganizowana. Polacy za granicą to silne lobby naszych interesów, a Polska i polski rząd ich wspierają”. Premier zwrócił uwagę, że Polacy, Polonia i Polska poza granicami to wielka spuścizna materialna i niematerialna. Połączenie i wykorzystanie tego potencjału jest obowiązkiem zarówno Polski, jak i Polaków poza granicami, a zadaniem Zespołu międzyresortowego jest jak najlepsze wykorzystanie tego potencjału.

Minister Jan Dziędziczak pokrótce zaprezentował zebrane przez Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą KPRM dane, z których wynika, że w 2022 r. budżet państwa przeznaczony na opiekę oraz współpracę z Polonią i Polakami za granicą wyniósł ponad 580 milionów zł (wzrost o 50 % wobec 2021 r.), a zadania z tego zakresu są realizowane przez 13 resortów oraz 7 instytucji nadzorowanych przez Premiera.

Podczas posiedzenia zaprezentowano także – sfinansowane z rezerwy ogólnej budżetu państwa – programy dodatkowej pomocy dla Polaków z Ukrainy, posiadaczy Karty Polaka oraz ich najbliższych, którzy w wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainę znaleźli schronienie w Polsce oraz dla tych, którzy zdecydowali się pozostać w swoich domach i potrzebują pomocy.

Przedstawiono również informację o zaktualizowanej „Bazie organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą” prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny. Obejmuje ona ponad 9000 podmiotów w 115 krajach i jest dostępna na stronie: <https://polonia.stat.gov.pl>.

Przyjęto, by do stałych członków Zespołu dołączyć Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rozwoju i Technologii, a także Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Zaakceptowano

propozycję, by Zespół spotykał się dwa razy do roku, a także, by dwa razy do roku zdawał sprawozdanie ze swoich prac na forum Rady Ministrów. W międzyczasie Zespół będzie działał w oparciu o grupy robocze powoływane ad hoc do konkretnych zadań. Obecnie najważniejszym zadaniem Zespołu jest opracowanie Rządowego Programu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą, który powinien być przyjęty na forum Rady Ministrów.

W części roboczej posiedzenia zwrócono uwagę na konieczność wystosowania jasnego przekazu dotyczącego podziału odpowiedzialności za współpracę z Polonią i Polakami za granicą w państwie. Informacja ta znajduje się na stronie Pełnomocnika Rządu. Niemniej ustalono, iż dodatkowo do podmiotów polonijnych poza granicami (baza GUS) zostanie skierowany list z ramienia Międzyresortowego Zespołu precyzujący ów podział kompetencji. Podkreślono, że państwo polskie zleca organizacjom pozarządowym działania na rzecz opieki i współpracy z Polonią i Polakami za granicą, które w ten sposób realizują politykę polonijną państwa, a nie swoją własną.

Wszyscy uczestnicy spotkania otrzymali szczegółowe materiały rozwijające poruszone podczas spotkania tematy.

Na zakończenie Minister Jan Dzierżyczak podarował uczestnikom publikację wydaną przez DWPP KPRM pt. „Opowieść o Błękitnej Armii” będącą historycznym przykładem patriotyzmu polskiej emigracji.

Zaakceptowano propozycję, by Zespół spotykał się dwa razy do roku i zdawał sprawozdanie ze swoich prac na forum Rady Ministrów. W międzyczasie Zespół będzie działał w oparciu o grupy robocze powoływane doraźnie do konkretnych zadań. Obecnie najważniejszym zadaniem Zespołu jest opracowanie Rządowego Programu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą.

Międzyresortowy Zespół ds. Polonii i Polaków za Granicą

Podczas spotkania zaprezentowano, zebrane po raz pierwszy w sposób tak kompleksowy, **dane dotyczące nakładów państwa polskiego na współpracę z Polonią**. Wynika z nich, że działania związane z opieką i współpracą z Polonią i Polakami poza granicami prowadzi 13 resortów oraz 7 instytucji podległych i nadzorowanych przez premiera. W 2022 r. budżet tych podmiotów przeznaczony na działania dla Polonii wyniósł ponad 580 mln zł (wzrost o 50 % wobec 2021 r.). Państwo polskie inwestuje najwięcej we wspieranie polskiej oświaty poza granicami (MEiN, KPRM, MSZ), działalność polonijną w różnych formach poprzez konkursy dotacyjne „Polonia i Polacy za granicą” (KPRM) oraz „Infrastruktura polonijna” (MSZ), zadania wynikające z ustaw o repatriacji i Karcie Polaka (MSWiA) a także ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą (MKiDN). Poniżej przedstawiamy szczegółowe wyniki zrealizowanej ankiety.

	2021	2022
	PLN	
MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI	108 996 718,00 zł	173 338 080,00 zł

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH	77 553 600,00 zł	154 474 000,00 zł
KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW	65 238 160,84 zł	114 618 688,48 zł
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI	93 048 000,00 zł	85 538 000,00 zł
MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDICTWA NARODOWEGO	30 680 886,00 zł	32 561 826,00 zł
URZĄD DS.KOMBATANTÓW I OSÓB REPRESJONOWANYCH	5 817 900,00 zł	8 648 100,00 zł
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ	1 607 013,00 zł	3 747 890,00 zł
MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI	1 108 112,00 zł	3 227 038,00 zł
MINISTERSTWO ZDROWIA	3 200 610,00 zł	3 225 500,00 zł
MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ	484 700,00 zł	484 700,00 zł
MINISTERSTWO AKTYWÓW PAŃSTWOWYCH	196 733,00 zł	382 056,00 zł
POLSKA AKADEMIA NAUK	212 202,00 zł	375 334,00 zł
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ	235 120,00 zł	315 000,00 zł
MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI	0,00 zł	180 704,00 zł
MINISTER WŁAŚCIWY DS. INFORMATYZACJI	0,00 zł	66 480,00 zł
INSTYTUT WSPÓŁPRACY POLSKO-WĘGERSKIEJ IM. WACŁAWA FELCZAKA	139 551,00 zł	64 921,00 zł
MINISTERSTWO ROZWOJU I TECHNOLOGII	25 440,00 zł	41 000,00 zł
GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY	23 009,00 zł	23 610,00 zł
INSTYTUT ZACHODNI IM. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO W POZNANIU	40 183,00 zł	2 500,00 zł
INSTYTUT EUROPY ŚRODKOWEJ	29 067,00 zł	0,00 zł
MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY*	niemożliwe do oszacowania	niemożliwe do oszacowania
ŁĄCZNIE	388 637 004,84 zł	581 315 427,48 zł

* MI wypłaca utracone przez przewoźników przychody z tytułu sprzedaży biletów ulgowych, w tym także przysługujących posiadaczom KP, nauczycielom oraz uczniom w szkołach polonijnych. Nie ma możliwości wyodrębnienia konkretnych kwot przeznaczonych na ten cel. Pozostałe resorty oraz instytucje podległe i nadzorowane przez PRM zadeklarowały, iż nie realizowały oraz nie planują działań związanych z Polonią i Polakami za granicą.

W trakcie posiedzenia Zespołu Międzyresortowego przekazano również informację o zaktualizowanej **Bazie organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny**, która zawiera najważniejsze informacje o organizacjach polonijnych oraz aktywności Polonii i Polaków poza granicami kraju. Zbiór powstał w oparciu o dane gromadzone w ramach badania stałego: „Polacy i Polonia na świecie”. Najnowsza wersja bazy obejmuje prawie 9 000 podmiotów zlokalizowanych w 115

krajach. Aktywnych stowarzyszeń, fundacji, federacji polskich i polonijnych jest 3 500, instytucji oświatowych prawie 1 000, a instytucji kultury i pamięci ok. 800. Najwięcej uwzględnionych w bazie podmiotów znajduje się na Ukrainie (1131) i w Stanach Zjednoczonych (1041).

Oprócz obecnie funkcjonujących organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych, w zaprezentowanym zbiorze można również znaleźć informacje historyczne o dużym znaczeniu dla polskiego dziedzictwa kulturowego, a także dane na temat podmiotów takich jak biblioteki, archiwa, muzea, izby pamięci, cmentarze, kościoły, parafie czy miejsca pochówku. Najstarszym podmiotem uwzględnionym w bazie jest Parafia pw. św. Ignacego Loyoli w Kołomyi (UA) istniejąca od 1353 r.

Baza organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą GUS jest dostępna w wersji polskiej i angielskiej na specjalnie w tym celu utworzonej stronie <https://polonia.stat.gov.pl>. Warto zauważyć, że wiele instytucji w Polsce prowadzi swoje rejestry, niemniej Baza GUS jako jedyna zbiera te informacje, porządkuje i udostępnia publicznie. Jest niewątpliwie najbardziej kompletnym repertorium polskich i polonijnych podmiotów poza granicami.

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, cursive letters. The signature appears to be 'J. P. R.' or similar, with a large initial 'J' and a long, sweeping underline.

**Informacja Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą
o finansowaniu współpracy oraz opieki nad Polonią i Polakami za granicą z budżetu państwa
w latach 2021-2022 (załącznik nr 2 do pisma DWPP.WPP.0211.2.2022.KB)**

Wypełniając zadania Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą, powierzone mi przez Prezesa Rady Ministrów, zleciłem podległemu mi Departamentowi Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą zebranie informacji na temat środków wydatkowanych z budżetu państwa na rzecz Polonii i Polaków za granicą.

Pismo z prośbą o przesłanie informacji nt. poniesionych w 2021 r. i zaplanowanych w tegorocznym budżecie wydatków skierowałem do 17 resortów oraz 12 instytucji podległych i nadzorowanych przez PRM. W wyniku kwerendy otrzymaliśmy wyczerpującą informację z 13 resortów oraz 7 instytucji nadzorowanych dotyczącą realizowanych zadań oraz wydatkowanych funduszy. Pozostali adresaci ankiety zadeklarowali, iż nie prowadzili oraz nie planują działań związanych z opieką i współpracą z Polonią i Polakami za granicą.

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że w 2021 r. z budżetu państwa zostały zrealizowane zadania na ogólną sumę 388 637 004,84 zł, natomiast w budżecie na rok 2022 na działania związane ze współpracą oraz opieką nad Polonią i Polakami za granicą przewidziano wydatki na sumę 581 315 427,48 zł.

Największymi budżetami na realizację zadań związanych z opieką oraz współpracą z Polonią i Polakami za granicą dysponują:

Ministerstwo Edukacji i Nauki	2021 r. – 108 mln zł	2022 r. – 173 mln zł
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	2021 r. – 93 mln zł	2022 r. – 85 mln zł
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	2021 r. – 77 mln zł	2022 r. – 154 mln zł
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	2021 r. – 65 mln zł	2022 r. – 114 mln zł

Wyniki ankiety zostaną przedstawione na pierwszym posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu do spraw Polonii i Polaków za Granicą.

W załączeniu pozwalam sobie przesłać syntetyczne podsumowanie danych z ankiety.

Jan Dziedziczak

Załączniki:

1. Zestawienie środków finansowych ponoszonych przez administrację rządową na rzecz opieki i współpracy z Polonią i Polakami za granicą.
2. Informacja o głównych działaniach realizowanych przez administrację rządową na rzecz Polonii i Polaków za granicą w roku 2021 i ujętych w budżecie 2022.

Zestawienie środków finansowych ponoszonych przez administrację rządową na rzecz opieki i współpracy z Polonią i Polakami za granicą.

	2021	2022
	PLN	
MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI	108 996 718,00 zł	173 338 080,00 zł
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH	77 553 600,00 zł	154 474 000,00 zł
KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW	65 238 160,84 zł	114 618 688,48 zł
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI	93 048 000,00 zł	85 538 000,00 zł
MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO	30 680 886,00 zł	32 561 826,00 zł
URZĄD DS. KOMBATANTÓW I OSÓB REPRESJONOWANYCH	5 817 900,00 zł	8 648 100,00 zł
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ	1 607 013,00 zł	3 747 890,00 zł
MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI	1 108 112,00 zł	3 227 038,00 zł
MINISTERSTWO ZDROWIA	3 200 610,00 zł	3 225 500,00 zł
MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ	484 700,00 zł	484 700,00 zł
MINISTERSTWO AKTYWÓW PAŃSTWOWYCH	196 733,00 zł	382 056,00 zł
POLSKA AKADEMIA NAUK	212 202,00 zł	375 334,00 zł
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ	235 120,00 zł	315 000,00 zł
MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI	0,00 zł	180 704,00 zł
MINISTER WŁAŚCIWY DS. INFORMATYZACJI	0,00 zł	66 480,00 zł
INSTYTUT WSPÓŁPRACY POLSKO-WĘGERSKIEJ IM. WACŁAWA FELCZAKA	139 551,00 zł	64 921,00 zł
MINISTERSTWO ROZWOJU I TECHNOLOGII	25 440,00 zł	41 000,00 zł
GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY	23 009,00 zł	23 610,00 zł
INSTYTUT ZACHODNI IM. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO W POZNANIU	40 183,00 zł	2 500,00 zł
INSTYTUT EUROPY ŚRODKOWEJ	29 067,00 zł	0,00 zł
MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY*	niemożliwe do oszacowania	niemożliwe do oszacowania
ŁĄCZNIE	388 637 004,84 zł	581 315 427,48 zł

*MI wypłaca utracone przez przewoźników przychody z tytułu sprzedaży biletów ulgowych, w tym także przysługujących posiadaczom KP, nauczycielom oraz uczniom w szkołach polonijnych. Nie ma możliwości wyodrębnienia konkretnych kwot przeznaczonych na ten cel.

Pozostałe resorty oraz instytucje podległe i nadzorowane przez PRM zadeklarowały, iż nie realizowały oraz nie planują działań związanych z Polonią i Polakami za granicą.

Informacja o głównych działaniach realizowanych i planowanych przez administrację rządową na rzecz Polonii i Polaków za granicą w latach 2021-2022 (wraz z budżetami – 2021/2022)

Ministerstwo Edukacji i Nauki (108/173 mln zł)

Finansowanie szkół polskich ORPEG, kierowanie nauczycieli do pracy za granicą, programy: stypendialny im. Generała Andersa, „Polskie Powroty”, „Lektorzy”, „Polonista”, wspieranie nauczania j. polskiego w Niemczech.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (93/85 mln zł)

Realizacja zadań wynikających z ustawy o repatriacji, wsparcie dla posiadaczy Karty Polaka.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (77/154 mln zł)

Bieżące wspieranie szkół społecznych, opieka i pomoc konsularna, infrastruktura polonijna (remonty), działalność radiowo-telewizyjna (TVP Polonia. TVP Wilno, Polskie Radio).

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (65/114 mln zł)

Konkurs „Polonia i Polacy za Granicą”, obszary: edukacja, budowanie dobrego wizerunku Polski, rozwijanie struktur organizacji polonijnych na świecie, media polonijne, wydarzenia polonijne, pomoc charytatywna, inne zadania realizowane w trybie interwencyjnym.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (30/32 mln zł)

Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą, opieka nad miejscami pamięci, wsparcie dla archiwów, bibliotek i muzeów.

Ministerstwo Zdrowia (3/3 mln zł)

Stypendia dla Polonii na polskich uczelniach medycznych,

Ministerstwo Sportu i Turystyki (1/3 mln zł)

Wspieranie organizowanych w Polsce wydarzeń sportowych dla Polonii, współpraca z Polonią przy promocji Polski.

Ministerstwo Rodziny i Opieki Społecznej (484/484 tys. zł)

Program aktywizacji zawodowej bezrobotnych powracających do kraju.

Ministerstwo Obrony Narodowej (235/315 tys. zł)

Uroczystości z udziałem asysty wojskowej, popularyzacja historii polskiego wojska poza granicami.

Ministerstwo Aktywów Państwowych (196/382 tys. zł)

Darowizny (finansowe i rzeczowe) na rzecz Fundacji współpracujących z Polonią.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii (25/41 tys. zł)

Współpraca z Polonią przy promocji Polski; *MRiT nie wchodzi obecnie w skład Zespołu Międzyresortowego, wnioski o dołączenie.

Ministerstwo Infrastruktury (brak możliwości oszacowania kwoty)

Wypłata rekompensat dla przewoźników stosujących ulgi wobec posiadaczy Karty Polaka, uczniów oraz nauczycieli polonijnych.

Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych (5/8 mln zł)

Organizacja uroczystości, pomoc finansowa dla kombatantów zamieszkałych poza Polską.

Instytut Pamięci Narodowej (1/3 mln zł)

Współpraca z Polonią przy renowacji miejsc pamięci, badania historyczne dotyczące historii polskiego wychodźstwa.

Polska Akademia Nauk (212/375 tys. zł)

Badania dotyczące Polonii i Polaków za granicą, wsparcie nauczycieli polonijnych w materiały dydaktyczne.

Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im Władysława Felczaka (139/64 tys. zł)

Wydarzenia z udziałem węgierskiej Polonii.

Instytut Zachodni (40/2 tys. zł)

Badania poświęcone Polakom w Niemczech.

Instytut Europy Środkowej (29/0 tys. zł)

Publikacje na temat polskich mniejszości w Rosji i na Słowacji.

Główny Urząd Statystyczny (23/23 tys. zł)

Baza organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą.

Ośrodek Studiów Wschodnich

(w ramach działalności OSW) monitorowanie sytuacji mniejszości polskich, popularyzacja wiedzy o polskim dziedzictwie na wschodzie.

Informacja Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą na temat zaktualizowanej Bazy organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny (załącznik nr 4 do pisma DWPP.WPP.0211.4.2022.KB)

Wypełniając zadania Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą, powierzone mi przez Prezesa Rady Ministrów, 10 maja 2022 r. podczas specjalnej konferencji w KPRM, wraz z Prezesem GUS, dr Dominikiem Rozkrutem, zaprezentowałem zaktualizowaną wersję Bazy organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą prowadzonej od 2014 r. przez Główny Urząd Statystyczny.

Baza gromadzi najważniejsze informacje o organizacjach polonijnych oraz aktywności Polonii i Polaków poza granicami kraju. Zbiór powstał w oparciu o dane zbierane w ramach badania stałego „Polacy i Polonia na świecie”. Najnowsza wersja bazy obejmuje prawie 9 000 podmiotów zlokalizowanych w 115 krajach. Aktywnych stowarzyszeń, fundacji, federacji polskich i polonijnych na świecie jest 3 500, instytucji oświatowych prawie 1 000, a instytucji kultury/pamięci ok. 800. Najwięcej uwzględnionych w bazie podmiotów znajduje się na Ukrainie (1131) i w Stanach Zjednoczonych (1041).

Oprócz obecnie funkcjonujących organizacji i instytucji polskich i polonijnych, w zaprezentowanym zbiorze można znaleźć również informacje historyczne o dużym znaczeniu dla polskiego dziedzictwa kulturowego, a także dane na temat podmiotów takich jak biblioteki, archiwa, muzea, izby pamięci, cmentarze, kościoły, parafie czy miejsca pochówku. Najstarszym podmiotem uwzględnionym w bazie jest Parafia pw. św. Ignacego Loyoli w Kołomyi (UA) istniejąca od 1353 r.

Baza organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą GUS jest dostępna w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej na specjalnie w tym celu utworzonej stronie <https://polonia.stat.gov.pl>. Wiele instytucji w Polsce prowadzi rejestry na swoje potrzeby, niemniej Baza GUS, jako jedyna zbiera te informacje, porządkuje i udostępnia publicznie. Jest niewątpliwie najbardziej kompletnym repertorium polskich i polonijnych podmiotów poza granicami.

Wiedza o Bazie GUS nie jest szeroko rozpowszechniona ani wśród Polonii, ani wśród polskich instytucji i organizacji z Polską współpracujących. Dlatego też, jako Pełnomocnik Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą podjąłem współpracę z Prezesem GUS, aby nie tylko popularyzować wiedzę na ten temat, ale także, wraz z innymi resortami, których dotyczą rekordy w Bazie, takimi jak Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Edukacji i Nauki, a także Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wspomóc GUS w regularnej aktualizacji informacji zawartych w Bazie.

Jestem przekonany, że dzięki skoordynowanej przez KPRM współpracy międzyresortowej, nie tylko Baza organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą, ale także wszystkie zbiory indywidualnie prowadzone przez poszczególne instytucje, zyskają na jakości i aktualności.

Jan Dziedziczak

Informacja Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą o specjalnych programach pomocy oferowanej uchodźcom z Ukrainy- posiadaczom Karty Polaka oraz ich rodzinom (załącznik nr 3 do pisma DWPP.WPP.0211.2.2022.KB)

W związku z barbarzyńskim atakiem Rosji na Ukrainę, tysiące naszych Rodaków zostało bezpośrednio zagrożonych działaniami wojennymi. Jako Pełnomocnik Rządu do Spraw Polonii i Polaków za Granicą natychmiast podjąłem szereg działań na rzecz pomocy Polakom posiadającym Kartę Polaka oraz ich rodzinom, zarówno tym, którzy przebywają na Ukrainie jak i tym, którzy postanowili schronić się w Polsce.

Warto przypomnieć, iż społeczność polska na Ukrainie szacowana jest od 500 tys. do ponad 1 miliona osób. Najważniejszym obszarem pobytu Polaków na Ukrainie jest Ukraina Zachodnia i Środkowa, niemniej środowiska polskie istnieją i działają także na Wschodzie. Dzięki decyzji rządu Jarosława Kaczyńskiego od 2008 roku nasi Rodacy mieszkający na Ukrainie, mają możliwość uzyskiwania Karty Polaka, dokument oficjalnie potwierdzającego przynależność do Narodu polskiego. Zgodnie z Ustawą o Karcie Polaka, jej posiadaczom przyznano szereg przywilejów i świadczeń jak np. bezpłatną wizę do Polski, prawo do pracy, a także , a chwila podjęcia decyzji o osiedleniu w Polsce, specjalne świadczenia pieniężne oraz szybką ścieżkę uzyskania polskiego obywatelstwa. Od 2008 roku Kartę Polaka wydano na Ukrainie prawie 150.000 osób, z czego ponad 70.000 w Konsulacie we Lwowie.

W związku z tym, jako Pełnomocnik Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą, od 24 lutego podjąłem szereg **działań pomocowych skierowanych właśnie do tej grupy osób: naszych Rodaków z Ukrainy oraz ich najbliższych, którzy uciekając przed wojną znaleźli schronienie w Polsce**. Działania te stanowią rozwinięcie – w duchu Karty Polaka – ogromnego programu rządowego skierowanego do wszystkich uchodźców z Ukrainy.

Na moje polecenie trzy największe organizacje pozarządowe działające na rzecz Polonii i Polaków za granicą Fundacja Wolność i Demokracja, Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie oraz Stowarzyszenie Wspólnota Polska od 1 marca 2022 roku realizują specjalny program „Pomoc Polakom z Ukrainy”, Projekt obejmuje m.in.: wypłatę jednorazowych świadczeń finansowych, utworzenie centralnego biura koordynacyjno-informacyjnego ze specjalną infolinią dotyczącą świadczeń w zakresie pobytu, zdrowia, kwestii prawnych, nauki języka polskiego, utworzenie 13 lokalnych punktów pomocowo-konsultacyjnych na terenie Polski oferujących m. innymi wsparcie konsultacyjno-adaptacyjne, pomoc doraźną (np. lekarzy, prawników, tłumaczy przysięgłych, psychologów) oraz kursy jęz. polskiego dla osób dorosłych jak i opłacenie kursów adaptacji zawodowej.

Równolegle, **na Ukrainie realizowanych jest szereg programów dla Rodaków**, którzy, pomimo wojny, zdecydowali się nie opuszczać swoich domów. Prowadzą ja Fundacja „Wolność i Demokracja”, Fundacja „Pomoc Polakom na Wchodzie”, Fundacja Polski Zespół Humanitarny oraz Stowarzyszenie „Klasztor Węgrów - Centrum Dialogu Kultur”. Obejmują m. in.: pomoc w ewakuacji z zagrożonych terenów, wsparcie medyczne oraz żywnościowe, pomoc rzeczową i finansową dla organizacji polskich na Ukrainie, polonijnych liderów i parafii rzymskokatolickich. 15 ośrodków polonijnych na Ukrainie pełni funkcję centrów koordynacyjno-pomocowych z przeznaczeniem, w zależności od potrzeb, na organizację punktów medycznych, jadłodajni, transportu oraz zakup niezbędnych produktów i usług.

Realizacja opisanych programów jest możliwa dzięki finansowaniu pochodzącemu ze specjalnej rezerwy Presa Rady Ministrów na łączną kwotę **35 316 000,00 zł**.

Jan Dziedziczak

NOTATKA NA TEMAT INAUGURACYJNEGO SPOTKANIA MIĘDZYRESORTOWEGO ZESPOŁU DO SPRAW POLONII I POLAKÓW ZA GRANICĄ

W dniu 19 lipca 2022 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbyło się inauguracyjne spotkanie Międzyresortowego Zespołu do spraw Polonii i Polaków za Granicą z udziałem Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego.

Spotkanie prowadził, jako Przewodniczący Zespołu, Minister Jan Dziędziczak, Pełnomocnik Rządu do Spraw Polonii i Polaków za Granicą. Jego zastępcą jest Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, odpowiedzialny za współpracę z Polonią Minister Szymon Szynkowski vel Sęk.

W spotkaniu ponadto udział wzięli: Wicepremier Mariusz Błaszczak, Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Grzegorz Puda, Minister Finansów Magdalena Rzeczkowska, Jarosław Sellin Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Olga Semeniuk Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju i Technologii, Tomasz Rzymkowski Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji i Nauki Pełnomocnik Rządu do spraw Rozwoju i Umiejdzynarodowienia Edukacji i Nauki, Andrzej Gut-Mostowy Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki, Sebastian Kaleta Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, Barbara Socha Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, Jan Badowski Dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą KPRM, Sławomir Kowalski Dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ, Marcin Jakubowski Dyrektor Departamentu Konsularnego MSZ, Marek Zieliński Dyrektor Departamentu Obywatelstwa i Repatriacji MSWiA, Mateusz Szpytma Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, Andrzej Bida Dyrektor Generalny Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Dorota Szaftys Dyrektor Departamentu Badań Demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego, Jolanta Miśkowiec Dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego za Granicą i Miejsc Pamięci w MKiDN, Magdalena Witan Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej MEiN, Paweł Jaros, Naczelnik Wydziału Międzynarodowych Procedur Ochrony Praw Człowieka w MS oraz Olga Piekarszewska, główny specjalista w Departamencie Turystyki MSiT.

W swoim wystąpieniu Premier podkreślił: „Polska to nie miejsce na mapie, to miejsce w sercu. Polonia to siła, które powinna być dobrze zorganizowana. Polacy za granicą to silne lobby naszych interesów, a Polska i polski rząd ich wspierają”. Premier zwrócił uwagę, że Polacy, Polonia i Polska poza granicami to wielka spuścizna materialna i niematerialna. Połączenie i wykorzystanie tego potencjału jest obowiązkiem zarówno Polski, jak i Polaków poza granicami, a zadaniem Zespołu międzyresortowego jest jak najlepsze wykorzystanie tego potencjału.

Minister Jan Dziędziczak pokrótce zaprezentował zebrane przez Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą KPRM dane, z których wynika, że w 2022 r. budżet państwa przeznaczony na opiekę oraz współpracę z Polonią i Polakami za granicą wyniósł ponad 580 milionów zł (wzrost o 50 % wobec 2021 r.), a zadania z tego zakresu są realizowane przez 13 resortów oraz 7 instytucji nadzorowanych przez Premiera.

Podczas posiedzenia zaprezentowano także – sfinansowane z rezerwy ogólnej budżetu państwa – programy dodatkowej pomocy dla Polaków z Ukrainy, posiadaczy Karty Polaka oraz ich najbliższych, którzy w wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainę znaleźli schronienie w Polsce oraz dla tych, którzy zdecydowali się pozostać w swoich domach i potrzebują pomocy.

Przedstawiono również informację o zaktualizowanej „Bazie organizacji oraz instytucji polskich i polonijnych za granicą” prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny. Obejmuje ona ponad 9000 podmiotów w 115 krajach i jest dostępna na stronie: <https://polonia.stat.gov.pl>.

Przyjęto, by do stałych członków Zespołu dołączyć Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rozwoju i Technologii a także Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Zaakceptowano propozycję, by Zespół spotykał się dwa razy do roku a także, by dwa razy do roku zdawał sprawozdanie ze swoich prac na Forum Rady Ministrów. W międzyczasie Zespół będzie działał w oparciu o grupy robocze powoływane ad hoc do konkretnych zadań. Obecnie najważniejszym zadaniem Zespołu jest opracowanie Rządowego Programu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą, który powinien być przyjęty na forum Rady Ministrów.

W części roboczej posiedzenia zwrócono uwagę na konieczność wystosowania jasnego przekazu dotyczącego podziału odpowiedzialności za współpracę z Polonią i Polakami za granicą w państwie. Informacja ta znajduje się na stronie Pełnomocnika Rządu, niemniej ustalono, iż dodatkowo do podmiotów polonijnych poza granicami (baza GUS) zostanie skierowany list z ramienia Międzyresortowego Zespołu precyzujący ów podział kompetencji. Podkreślono, że państwo polskie zleca organizacjom pozarządowym działania na rzecz opieki i współpracy z Polonią i Polakami za granicą, które w ten sposób realizują politykę polonijną państwa, a nie swoją własną.

Wszyscy uczestnicy spotkania otrzymali szczegółowe materiały rozwijające poruszone podczas spotkania tematy.

Na zakończenie Minister Jan Dzierżyczak podarował uczestnikom publikację wydaną przez DWPP KPRM pt. „Opowieść o Błękitnej Armii”, będącą historycznym przykładem patriotyzmu polskiej emigracji.

Ustalono, iż następne spotkanie odbędzie się w listopadzie 2022 roku.